

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse pise, v oceni poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 100 — K, za naročnike v inozemstvu 140 — K letno. Posamezna številka po K 2—.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 1 K za vsako peti-vrstico. Priloge stanejo poleg poštnine še 50 K.

Telefon uredništva
št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne peti-vrste, če se tiska enkrat . . . 2 K — vin. dvakrat . . . 1 — 50 — za nadaljnja izvršenja od peti-vrste po 60 vin. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/I**

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklame tije so proste poštnine.

Ob mrtvaškem odru kralja Petra I. — Osvoboditelja.

Dne 16. t. m. ob 17. uri 30. minut je ministrski predsednik Pašić razbarkona kaljevske vile obvestil narod, da je umrl prvi kralj velike svobodne jugoslovanske države, njen vrhovni ustanovitelj in osvoboditelj prej se podjarmljenega dela jugoslovanskega naroda, Srbov, Hrvatov in Slovencev, kralj Peter I. Kraljevo smrt je naznanil s historičnimi besedami: »Kralj je mrtev — živel kralj!»

Nežprosno sega smrt v vrste onih, ki so prešli za svobodo jugoslovanskega naroda preko Kalvarije naše svobode, preko albanских gora; drug za drugim mrlo, ker je izčrpal njih telesne moči nadčloveški napor, s katerim so vodili izmučeni srbski narod preko albanских gora, da nadaljuje izven svoje domovine boj za osvoboditev vsega jugoslovanskega naroda — boj za našo osvoboditev iz suženjstva!

In sedaj nam v svobodi umirajo naši najboljši možje! Oni odhajajo za tisoči junakov, ki so darovali svoje življenje na žrtvenik naše svobode. Tudi kralj Peter je odšel za tisoči svojih junakov, ki so obležali v albanских gorah in na bojnih poljanah v boju za našo svobodo.

Kralj Peter je umrl, a on bo živel večno v zgodovini jugoslovanskega naroda!

S svojimi deli in s svojo zgodovino se visoko dviga nad kralji drugih narodov in držav. Izšel je iz jedra svojega naroda in živel je vse življenje le za svoj narod: boj za svobodo naroda je zgodovina njegovega življenja!

Kralj Peter I. se je rodil 29. junija 1844 v Beogradu kot tretji otrok tedanjega srbskega kneza Aleksandra Karadjorgjeviča in Perside rojene Nenadoviće. Ljudsko šolo je obiskoval v Beogradu; kot štirinajstletnega mladeniča ga je poslal oče v Ženevo, kjer je do leta 1861. nadaljeval svoje študije. Iz Ženeve je odšel v Francijo, kjer je stopil v znano napoleonsko vojaško akademijo St. Cyr, katero je končal l. 1864. ter vstopil kot častnik v francosko armado. Živel je v Parizu, kjer se je posvetil političnim in ekonomskim vedam. Učitelja sta mu bila madžarski emigrant in narodni ekonom Daniel Irany ter Čeh Podhorsky.

Ko je leta 1870. izbruhnila francosko-pruska vojna, je stopil princ Petar kot oficir v tujsko legijo, ki je tvorila sestavni del 15. francoske armade. Že v prvih bojih se je mladi srbski princ odlikoval s svojo hrabrostjo, ter bil kmalu poklican v generalni štab ter dodeljen 18. vojnemu zboru pod poveljstvom generala Bourbacyja. V borbah na Loiri se je princ Peter odlikoval tako, da je bil med prvimi oficirji odlikovan z legijo časti.

Po končani vojni je princ Peter izstopil iz francoske vojske in odšel v Švico, kjer se je posvetil nadaljnjim študijam.

V domovini so se v tem času razmere popolnoma spremenile. Njegov oče knez Aleksander se je moral odpovedati srbskemu prestolu v korist Obrenoviće, ki so pregnali Karadjorgjeviće iz Srbije. Petar je kakor izgnanec živel v Švici, ali tudi tja je došel obupen glas bosanske in hercegovinske raje, ki se je dvignila proti Turkom. Knez Petar ni premišljal niti trenutka; naskrivaj je odšel v bosansko krajino in v Orahovcu na svoje stroške zbral veliko četo vstašev in se postavil pod imenom Petar Mrkonjić na čelo borilcev za svobodo potlačenega naroda (1875.).

Po večletnem četovanju je odšel princ Peter najprej na Dunaj, od tam pa v Pariz, kjer je zopet nadaljeval svoje študije. Po kratkem bivanju v južni Franciji se je preselil na Cetinje. Tu se je poročil leta 1883. s kneginjo Zorko, hčerko bivšega črnogorskega kralja Nikite, ki mu je rodila pet otrok: kneginjo Jeleno, vdovo bivšega ruskega velikega kneza Jovana Konstantinovića, kraljiča Gjorgja (27. avgusta 1887) in kralja Aleksandra (4. decembra 1888). Druga dva otroka (Milena in Andrija) sta umrla v zgodnji mladosti. Kratek je bil zakon kneza Petra. Kajti že leta 1890. umrla mu je žena Zorka. Princ Peter se je preselil v Švico, kjer je živel kot skromen zasebnik.

Razmere v domovini so se polagoma vedno bolj slabšale. Srbski narod je končno uvidel, kam ga vodi politika Obrenoviće, ki so se po svojih zadnjih predstavnikih, kralju Milanu in Aleksandru, udinjali v avstrijsko službo, in v tragični majski noči 1903. začela se je nova zgodovina srbske države. Ves narod je obrnil oči v kneza Petra in mu ponudil

krono. Dne 2. junija 1903. leta je narodna skupščina izbrala princa Petra kraljem Srbije. Novoizvoljeni kralj je takoj zapustil Ženevo in odpotoval v svojo domovino.

Po 45. letih izgnanstva je stopil kralj Peter 11. junija 1903 na srbska tla. Pri sprejemu je rekel: »Kar je začel ded, to bo končal vnuk!»

Komaj so se uredile razmere v zemlji, že je začel kralj Peter izvajati življenjsko nalogo, ki si jo je stavil: boj za osvobojenje.

Dne 5. oktobra 1912 je napovedal kralj Peter vojno Turčiji. Pod vodstvom viteškega prestolonaslednika Aleksandra je v osmih dneh bila razbita na Kumanovem turška vojska. Po petindvajsetih dneh je razvila srbska vojska svoj pobedonosni prapor po zmagah v Macedoniji, Stari Srbiji in Albaniji, na obalah sinjega Jadrana v Draču, Lešu in Ivanu Medovanskem! Ko je nebratska Bolgarska — nahuškana po Avstriji in Nemčiji — zahrbtno napadla svoje zaveznike, je srbska vojska v krvavi bitki na Bregalnici zopet dokazala, da je nepremagljiva v borbi za svobodo!

Po sklenjenem buhareškem miru je bila končana prva epoha v delu kralja-osvoboditelja. Vsled silno oslabelega zdravja je izročil kralj Peter v juliju 1914. leta vladarske posle regentu — sinu in prestolonasledniku Aleksandru, sam pa je odšel v kopališče v Vranje.

Ali dolgo ta njegov odmor ni trajal! Na Vidov dan 1914. je padel v Sarajevu avstrijski prestolonaslednik Franc Ferdinand, zakleti sovražnik našega naroda! In malo dni potem, napovedala je Avstrija vojno izmučeni Srbiji.

Vojna sreča se je obračala. Srbska vojska se je morala umakniti premoči, mislilo se je na popoln umik in kralj Peter je v najhujši situaciji izdal na svoje vojake proglas v katerem jih odvezuje dane prisege, sam pa hoče s svojima sinovima ostati do zadnjega zdiha na bojišču....

Ta klic je dal srbski vojski moči, da je občutno porazila mnogokrat nadštevilnega sovražnika.

Toda prišli so najhujši časi za Srbijo, prognanstvo naroda z lastne zemlje, umik čez albansko gorovje. In v tem, najhujšem trenutku se je izkazal kralj Peter pravega kralja svojega naroda, odklanjal je vsako udobnost in delil trpljenje s svojo vojsko in narodom in korakal čez albanske gore, da bi narod poguma in notranje sile v velikem boju za svobodo.

Leta 1918. se je izpolnil kralju Petru najvišji ideal: njegova vztrajna borba je osvobodila ves narod Srbov, Hrvatov in Slovencev iz jarma turčevanja, ustvarila je ob Jadranskem morju veliko jugoslovansko državo in kralj Peter je vkorakal iz prognanstva v povečano osvobojeno domovino kot kralj kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev.

In z globokim spoštovanjem je imenoval ves narod ime kralja Petra I. — Osvoboditelja.

Pod njegovim žezlom se je pričelo nadaljnje delo za notranjo konsolidacijo države ter delo za osvobojenje jugoslovanskega naroda na kulturnem in gospodarskem polju.

Izšlo je nebroj zakonov z njegovim podpisom; a največje delo, ki je bilo izvršeno na podlagi dela naših državnikov in odposlancev naroda, je vidovdanska ustava kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki mu stoji ob mrtvaškem odru kot temeljni kamen njegovega dela za našo državo, na katerem bo stala trdna in močna kulturna in gospodarska jugoslovanska država.

Tudi šolstvo in učiteljski stan se približuje po dolgoletnih borbah v preteklosti v svobodni državi svojim idealom, ki jih bo demokratična nova domovina uveljavila s šolskim zakonom; a še pod vladjo kralja Petra je učiteljski stan dosegel svoja stanovska prava, da danes živi svoboden med svobodnimi.

Velikemu kralju, ki je z brezprimerno ljubeznijo ljubil ves narod, oddolžimo se dostojno s tem, da se zberemo vsi okoli njegovega prestola, na katerega je sedaj stopil njegov sin, vzgojen v idejah svojega roditelja in utrjen v velikem boju za osvobojenje kot njegov prvi borilec in vrhovni komandant naše hrabre vojske.

Večna slava Petru, kralju - osvoboditelju!